

Katyń 1940

<https://katyn.ipn.gov.pl/kat/miejsca-pamie/pomniki/12363,Jersey-City-Stany-Zjednoczone-Ameryki-Polnocnej.html>
2021-10-17, 04:59

POMNIKI

Jersey City, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

Monument znajduje się na Exchange Place, w centralnym punkcie Jersey City, przy ujściu rzeki Hudson, na tle nowojorskiego Manhattanu. Jest pierwszym pomnikiem katyńskim w Stanach Zjednoczonych.

Powstawał na przełomie lat 80 – tych i 90 – tych XX w., z inicjatywy Stanisława Paszula (żołnierza A.K. byłego więźnia sowieckich łagrów na Syberii) oraz Józefa Płońskiego (weterana armii amerykańskiej) którzy powołali Komitet Budowy Pomnika Katyńskiego w Jersey City. W skład komitetu weszli również weterani Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, którzy osiedli po II Wojnie Światowej w USA. Działania Komitetu poparł ówczesny burmistrz miasta Jersey City - Anthony Cucci, który ofiarował miejsce pod pomnik. Realizacja projektu była możliwa dzięki ofiarom zebranych przez polonijne organizacje i parafie jak również dzięki prywatnym fundatorom. Autorem pomnika jest Andrzej Piotr Pityński, polski rzeźbiarz – monumentalista, mieszkający od 1974 r. w Stanach Zjednoczonych.

Monument ma 11 metrów wysokości. Na żelbetowej piramidzie schodkowej umieszczony jest 5 metrowy cokół z polerowanego granitu. Na froncie pomnika ponad wykutym napisem: „Katyń 1940” umieszczona została urna w kształcie orła Wojska Polskiego z tarczą Amazonki. W urnie znajdują się prochy pomordowanych w Katyniu. Orzeł ma 1,20 m. wysokości. Po przeciwległej stronie znajduje się płaskorzeźba z czterometrowym krzyżem przedstawiająca matkę z trojgiem dzieci na tle tłumu więźniów podążających na Syberię. Jest tam również urna z ziemią z syberyjskich mogił Polaków oraz napis „1939 Siberia”. Po prawej stronie cokołu umieszczona została płyta w brązie z fragmentem wiersza A. Woźnieńskiego o Katyniu w języku polskim i z orłem – godłem polskim. Po lewej stronie znajduje się taka sama płyta z tym tekstem w języku angielskim i orłem amerykańskim. Na szczycie cokołu znajduje się mierząca 5,5 m rzeźba przedstawiająca młodego polskiego oficera – porucznika kawalerii, zakneblowanego, związanego, przebitego od tyłu sowieckim bagnetem.

Pomnik został odsłonięty 19 maja 1991 r.

W kwietniu 2018 r. burmistrz Jersey City Steve Fulop ogłosił, że w reprezentacyjnym miejscu przy nabrzeżu rzeki Hudson naprzeciw Manhattanu chce stworzyć park i usunąć stamtąd pomnik. Zaprotestowała amerykańska Polonia. W wyniku negocjacji pojawiła się

koncepcja przeniesienia monumentu o 60 metrów. Przeciwnicy takiego rozwiązania uważali, że nowa, proponowana lokalizacja nie jest godna pomnika symbolizującego męczeństwo Polaków.

W czerwcu 2018 roku dziewięcioosobowa rada miejska Jersey City przychyliła się do projektu burmistrza, uchwalając stosowną uchwałę przy dwóch głosach przeciwnych. Polonia zareagowała demonstracjami, procesami oraz petycją o obywatelskie referendum, które po zebraniu blisko ok. 7,5 tys. ważnych podpisów zostało wyznaczone na 11 grudnia 2018 r. Burmistrz Fulop i radni wycofali się z pomysłu przeniesienia pomnika. W listopadzie 2018 r. rada Jersey postanowiła, że Pomnik Katyński pozostanie na Exchange Place na prawach użytkowania wieczystego.

W 2018 r. Andrzej Pityński, który jest również autorem Narodowego Pomnika Katyńskiego w Baltimore i Pomnika Czynu Zbrojnego Polonii Amerykańskiej w Warszawie, został uhonorowany Orderem Orła Białego przez prezydenta Andrzeja Dudę.

Pomnik w Jersey City, fot. domena publiczna

Pomnik w Jersey City, fot. domena publiczna